Tuletõrje korraldus Tartus.

G. Teimann.

Teated vanemast ajast. Kuni 1670. aastani ei leidu Tartu linna kohta käivaist vanust arhiiv-aktidest ega kirjadest ühtegi jälge, mis oletada laseks mingisuguse tuletõrje-korralduse olemasolu. Esimese tõuke võitlemiseks tule vastu annab tolleaegsele Tartu raele Rootsi kindral-kuberner R. Toll. Ta kirjutab 31. XII. 1670. a. Tartu bürgermeistritele ja raehärradele tarvidusest luua korraldust tuleõnnetuste ärahoidmiseks. Siiski pole sellel ettepanekul vanas Tartus otseselt tagajärgi. Alles 5. XI. 1675. a. annab raad välja ajutised määrused, mis on küll õige lühikesed. Linn jaotatakse 4 ossa. Iga osa allub kahele kodanikkude hulgast nimetatud brandmeistrile. Iga 2 osa üle valvajaks määratakse üks brandhärra, kelle korraldusse kuuluvad ka veenõud, nahast panged, redelid ning pritsid. Ka määratakse 15 kaevu, kust tulekahju-kordadel vett tuleb võtta. Müürsepad ja puusepad peavad esimestena tulekahju-kohtadele ilmuma. Nagu ülaltoodust näha, olid määrused küllalt puudulikud: nad ei sisaldanud peaaegu ühtegi punkti, mis oleks olnud sihitud otsejoones tule puhkemise põhjuste kõrvaldamisele. Et seda määrustikku aga mitmel puhul täiendati ja a. 1695 isegi kaugemaleulatuvaid ettepanekuid tehti (nii kavatseti näiteks lubada ehitada ainult kivist vahe- ehk tulemüüre), näitab, et mõte end tule vastu kaitseda kodanikkude hulgas oli läbi tunginud. — Põhjasõjaga tuli aga tuletõrje-asjasse seisak ja mööduvad aastakümned, ilma et sel alal vähematki uuendust oleks märgata. Alles 1726. a., nii siis juba Vene ajal, ilmub Tartus uus tuletõrje-määrus. Selles leidub juba õige asjalikke sundkorraldusi, nagu: alarmi nõue kirikukellade helistamisega või trummidega, sundus kodanikkudele veeveoks hobuseid tulekahjukohale toimetada, alevi või eeslinna meestele sundus tule juurde ilmuda, kusjuures põhjuseta ärajäänuid isegi karistada kästakse 8-päevase vangistusega jne. See määrus püsib muutmatult 1754. aastani, mil teda mõne tähtsusetu punktiga täiendatakse. Uudiseks on sealjuures vahest see asjaolu, et nimetatakse ametisse 8 tuletõrje-kubjast (Brand-Cubiassen) eesti rahvusest.

Kõik need määrustikud ei suutnud aga Tartut suurte tulekahjude eest hoida. Linn põles mitmel puhul lausa tules. 1755. a. hävis 68 maja ja 1763. a. 47 maja ning 12 puust kaubapoodi. Häda kasvas üle pea. Peavarjuta jäänud inimesi ei olnud kuskile paigutada ja puudus ka raha abiandmiseks. See tõi aga tuletõrjeasjandusse suure pöörde. 1765. a. antakse välja rae poolt tuletõrjekorraldus, mis on põhjapaneva tähendusega. Ta koostub 4-st peatükist, milles on ligikaudu ära tähendatud meil praegugi maksvad tuletõrje-põhimõtted, selle erandiga, et nende teostajaks pidi olema tol ajal terve kodanikkond, kuna nüüd aga on selleks eriliselt õpetatud tuletõrje-meeskond. — XIX sajandi alul annab raad mõningate

Tartu, lk. 619